

Розділ 4

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ І ГАЛУЗЕЙ

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1\(61\).77-80](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.1(61).77-80)

УДК 330.101

Ерфан В.Й., Андришин В.П., Василина В.Ю.

ПРИНЦИПИ ЛОГІСТИКИ В МЕНЕДЖМЕНТІ:
КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ

У статті розглянуто всі можливі методи класифікації логістики в менеджменті. Авторами зазначено, що методи логістичного управління можна класифікувати не тільки за змістом, а й за іншими ознаками. Зокрема, в залежності від частоти логістичного впливу, можна виділити разові та періодичні методи. Ефективне досягнення поставлених цілей, можливе тільки при верховенстві стратегічних цілей і налаштуванні усіх механізмів управління на їх досягнення. При класифікації цих методів, не можна уникнути їх переплетення в середині груп, сформованих за різними ознаками. Та все ж типологія методів логістичного управління компанією (підприємством) дозволяє їх об'єднати за змістом в чотири великі групи: економічні, нормативно-правові, організаційно-розпорядничі та соціально-психологічні. Сукупність цільових установок в діяльності підприємства (компанії) визначає мотиваційну направленість логістичних методів управління. Ефективність методів управління логістичною системою, визначає оптимальне поєднання методів логістичного управління в кожній конкретній ситуації, оскільки неможливо досягти бажаних результатів, застосовуючи тільки один метод за якоюсь однією ознакою. Акцентовано увагу на необхідності, використовувати взаємоузгоджену сукупність способів, в якій один метод доповнює інший, з метою посилення впливу за рахунок раціональної інтеграції.

Ключові слова: логістика в менеджменті, методи класифікації логістики, логістичні рішення, принципи логістики, методи прогнозування у логістиці.

Постановка проблеми. Логістичний менеджмент – процес формування стратегії, який являє собою сукупність принципів та прийомів, форм та методів прийняття управлінських рішень стосовно побудови будь-яких логістичних систем, їх планування та організації переміщення і складування сировини (матеріалів), контролю логістичної діяльності виробничих запасів, матеріального, інформаційного та маркетингового забезпечення логістичної діяльності суб'єктів господарювання.

Під час розвитку та формування теорії

логістичної стратегії компанії, значного рівня набуває система логістичного менеджменту для сучасного його менеджменту. Вітчизняні і закордонні науковці розглядаються безліч підходів, щодо трактування терміну “логістичний менеджмент”, однак сутність даної дефініції пояснюється лише деякими. Є. Крикавський – вітчизняний науковець, перший увів поняття “логістичний менеджмент” і описав його сутність, як менеджмент у логістичних системах на засадах теорії логістики. Він вбачає доцільність поєднання логістики та менеджменту як “комплексної локалізованої системи управління матеріальними та інформаційними потоками” [1; 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Під час даного дослідження, найбільш влучно та обґрунтовано все описано в методико-прикладних напрацюваннях вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, серед них: Д.Бауерсокс, Д.Клосс, Є.Крикавський, Д.Ламберт, М.Окландер, В.Сергеев, Д.Сток, Л.Фролова та інші [1; 3].

Мета статті полягає в обґрунтуванні принципів логістики в менеджменті та розборі

© **Ерфан В.Й.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії, ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, e-mail: vitalii.erfan@uzhnu.edu.ua

Андришин В.П., к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва, ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, e-mail: volodymyr.andryshyn@uzhnu.edu.ua

Василина В.Ю., магістр, кафедра економічної теорії, ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, e-mail: vasylyna.viacheslav@student.uzhnu.edu.ua

класифікації її методів, подальше їх застосування в управлінні та при прийнятті стратегічних (релевантних) рішень

Опис основного матеріалу дослідження. Методологія управління логістичними системами являє собою систему принципів, методів, засобів, процедур, на основі яких приймаються управлінські рішення. Основний акцент у розвитку методології управління логістичними системами, на наш погляд, повинен бути зроблений на вдосконаленні, систематизації та розробці методів і моделей для підготовки і прийняття рішень при виконанні логістичних видів діяльності, а також при управлінні самої логістичною системою (ланцюгом поставок) і її елементами (процесами). Управління логістичними системами і ланцюгами постачань здійснюється відповідно до низки принципів.

Автори частково доходять згоди та погоджуються з думкою В.Сергеєва, який виділяє наступні принципи логістики:

1. Системний підхід. Згідно з цим принципом, всі елементи логістичної системи розглядаються як взаємопов'язані і взаємодіючі для визначення і досягнення управлінських цілей та мети. Відмінною особливістю системного підходу є оптимізація функціонування не окремих елементів, а всіх її систем в цілому.

2. Принцип загальних логістичних затрат. Спрямований на необхідність врахування всієї сукупності затрат управління основними і супутніми потоками в логістичній системі. Критерій мінімуму логістичних затрат, вважається одним з основних при оптимізації ресурсів у логістичній системі.

3. Принцип глобальної оптимізації. При оптимізації бізнес-структури в створюваній логістичній системі, необхідне узгодження локальних цілей функціонування окремих ланок і елементів логістичної системи для оптимального глобального досягнення.

4. Принцип логістичного злагодження та інтеграції. Передбачає досягнення узгодження, інтегральної участі всіх ланок і елементів логістичної системи в управлінні потоками при реалізації цільової функції.

5. Принцип моделювання та інформаційно-комп'ютерної підтримки. У відповідності з даним принципом при аналізі, синтезі і оптимізації об'єктів і процесів в логістичній системі і ланцюгах, широко використовуються різні моделі: математичні, економіко-математичні, графічні, фізичні, імітаційні та ін.

6. Принцип виділення комплексу підсистем, що забезпечують процес логістичного менеджменту: технічної, економічної, організаційної, правової, кадрової, екологічної та ін.

7. Принцип комплексного управління якістю. Полягає у забезпеченні надійності функціонування і високої якості роботи кожної ланки логістичної системи для забезпечення загальної якості товарів і сервісу, що поставляються споживачам.

8. Принцип персоніфікації усіх функцій і технологічних рішень. Це означає відповідність екологічним вимогам з охорони навколишнього середовища та ергономічним, соціальним, етичним вимогам роботи персоналу тощо.

9. Принцип стійкості та адаптивності. Логістична система повинна бути стійка до відхилень параметрів і факторів зовнішнього середовища (наприклад, до коливань попиту, змін умов поставок, транспортних тарифів або складських операцій). При значних коливаннях стохастичних факторів зовнішнього середовища, логістична система повинна досить швидко пристосовуватися до нових умов, змінюючи програму функціонування, параметри і критерії оптимізації [2; 3].

Таблиця 1

Принципи логістичного менеджменту і формування механізму логістичного забезпечення підприємства

Принципи логістичного менеджменту:	Принципи формування ефективного логістичного забезпечення:
Системність	Аналіз підприємства, як складної логістичної системи
Комплексність	Горизонтальна інтеграція організаційної структури підприємства
Інтеграційний зв'язок	Безперервність загального господарського циклу
Координація дій усіх ланок логістичної системи	Оптимізація та автоматизація основних бізнес-процесів
Впровадження ефективної інформаційної бази	Впровадження корпоративної інформаційної системи
Адаптованість	Розгляд усіх процесів, як поточкових

Шляхом практичного впровадження принципів логістичного менеджменту, можна досягти підвищення організаційно-економічної стійкості бізнесу, усунути непорозуміння між функціональними підрозділами, забезпечити інтеграцію та злагоджену взаємодію з логістичними партнерами та досягти додаткових переваг над конкурентами.

Підсумовуючи вищенаведене вважаємо, що логістичний менеджмент включає професійні кадри (top, middle, lower), що керують логістичними процесами і діляться на:

- top management – управлінський персонал вищої ланки, наприклад, заступник директора з логістики, інтегральний логістичний менеджер, начальник відділу (служби) логістики;
- middle management (supervisors) – управлінський персонал середньої ланки, наприклад, начальники структурних підрозділів відділу (служби) логістики, супервайзери (координатори) функціональних областей логістики підприємства або ключових логістичних функцій, аналітики, провідні логістичні менеджери і т.ін.;
- lower management – управлінський персонал нижчої ланки, служби логістики компанії: логістичні менеджери, аналітики, статисти, допоміжний персонал і інші [5].

Автори дослідили, що менеджмент логістики компанії, має здійснювати наступні функції:

1) генерування та розвиток логістичної системи (проекування, побудова та трансформація відповідно до змін технологій, вимог ринку та стратегії компанії);

2) моделювання логістичної стратегії та управління процесом її реалізації у співвідношенні із загальною бізнес-стратегією компанії;

3) керування логістичною системою компанії з метою раціоналізації потокових процесів (планування, організація, оперативне втручання, регулювання та контроль руху внутрішніх та зовнішніх інвестиційних потоків, координація взаємопов'язаних завдань менеджменту).

Таким чином, використовуючи та впроваджуючи управлінські процедури міжфункціональної та міжорганізаційної логістичної координації, логістичний менеджмент націлює дії служб компанії та його контрагентів на досягнення концептуальної мети логістики [1].

Досліджуючи цю тему, неможливо не звернути увагу на методи прогнозування у логістиці. Ефективність управління багато в чому визначається надійністю попередніх досліджень тенденцій розвитку об'єкта управління, які здатні забезпечити розробку та реалізацію найбільш оптимальних рішень. У цьому зв'язку прогнозування стає найважливішим, а іноді і вирішальним фактором досягнення успіху, бо в економіці якісний прогноз сприяє підвищенню ефективності функціонування підприємства при мінімізації ризику і найкращому задоволенню попиту споживачів.

У постачальницькій, виробничій та розподільчій логістиці, широко використовуються методи прогнозування, оскільки прогноз аналізованих процесів є основою прийняття управлінських рішень при оперативному, тактичному і стратегічному плануванні. Від точності і надійності прогнозу залежить ефективність реалізації різних логістичних операцій і функцій; від оцінки ймовірності дефіциту продукції на складі до вибору стратегії розвитку фірми.

Під методологією прогнозування розуміється область знань про методи, способи і системи прогнозування, а саме:

- метод прогнозування – спосіб дослідження об'єкта, спрямований на розробку прогнозу;
- спосіб прогнозування – сукупність одного або декількох методів;
- система прогнозування – упорядкована сукупність методик і засобів реалізації.

Відома велика кількість методів прогнозування, в основному вони базуються на двох крайніх підходах: евристичному і математичному.

Евристичні методи включають побудову інтуїтивних прогнозних моделей, які формуються експертами на основі цільових перевірок цільової установки, наданої інформації, досвіду, інтуїції і знань експерта.

Експертні методи прогнозування рекомендується використовувати в тому випадку, якщо:

- немає достатньої статистичної інформації про зміну аналізованого показника;
- показник не змінюється чисельно, а виражається якісними ознаками;
- аналізований показник не може бути описаний на основі еволюційного розвитку, оскільки змінюється

стрибокподібно і природа цих змін невідома [2; 3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті дослідження, авторам вдалось дізнатись та розібратись в принципах логістики, проаналізувати класифікацію її методів. Також, дослідити вчених-економістів, які найбільш влучно все описали та вивели ряд дефініцій. Зрозуміти, як формуються механізми логістичного забезпечення підприємства.

Отож, можна виділити групи методів логістичного управління за такими узагальнюючими ознаками: зміст, характер

впливу на об'єкт управління, масштаб використання, рівень, типологію та організаційну форму управлінського впливу.

Інтегрування логістичного менеджменту передбачає також ряд наступних фаз: аналізу і прогнозу (діагностика), формування стратегічної концепції (логістичні стратегії), конкретизація стратегічних завдань у програмах та оперативно-тактичних планах (логістика-mix), організація і контроль логістичних планів (контроль за виконанням) – потребує глибшого дослідження задля розкриття проблематики використання логістики в менеджменті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сутність та місце логістичного менеджменту [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://pidru4niki.com/68011/logistika/sutnist_mistse_logistichnogo_menedzhmentu
2. Основні принципи логістики. Класифікація методів і моделей логістики [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/41378/logistika/osnovni_printsipy_logistiki_klasifikatsiya_metodiv_modeley_logistiki
3. Методи логістичного менеджменту [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/katya%20oksenyuk/page11.html
4. Крикавський Є. : [підручник]/ «Логістика та управління ланцюгами поставок» 2020. 848 с.
5. Н.М.Тюріна, І.В. Гой, І.В. Бабій : [підручник] / «Логістика» 2019. 392 с.
6. Тетяна Зінчук, Наталія Куцмус, Тетяна Усюк, Оксана Прокочук : [підручник]/ «Нова світова економіка. Менеджмент, технології, стратегії» 2021. 372 с.

REFERENCES

1. Sutnist' ta mistse lohistrychnoho menedzhmentu [The essence and place of logistics management]. (n.d.). Retrieved from: https://pidru4niki.com/68011/logistika/sutnist_mistse_logistichnogo_menedzhmentu [in Ukrainian].
2. Osnovni pryntsyipy lohistryky. Klyasyfikatsiya metodiv i modeley lohistryky [Basic principles of logistics. Classification of logistics methods and models]. (n.d.). Retrieved from: https://stud.com.ua/41378/logistika/osnovni_printsipy_logistiki_klasifikatsiya_metodiv_modeley_logistiki [in Ukrainian].
3. Metody lohistrychnoho menedzhmentu [Methods of logistics management]. (n.d.). Retrieved from: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/katya%20oksenyuk/page11.html [in Ukrainian].
4. Krykav's'kyu Ye. (2020). Lohistryka ta upravlinnya lantsyuhamy postavok [Logistics and supply chain management]. [in Ukrainian].
5. Tyurina, N.M., & Hoy, I.V., & Babiy, I.V. (2019). Lohistryka [Logistics] [in Ukrainian].
6. Zinchuk, T., & Kutsmus, N. & Usyuk, T. & Prokopchuk O. (2021). Nova svitova ekonomika. Menedzhment, tekhnolohiyi, stratehiyi [New world economy. Management, technologies, strategies]. [in Ukrainian].

Отримано 01.03.2023